

Parcs Naturals de la Comunitat Valenciana

Nº 05. GENER - MARÇ 2019

GENERALITAT
VALENCIANA

parc natural
del montgó

Montgó

INFO trimestral del Parc Natural del Montgó

01

COL·LABORACIÓ

- El jaciment arqueològic de la Plana Justa.
Per Joaquim Bolufer Marqués

03

COL·LABORACIÓ

- Els Barrancs del Montgó (I)
Per Juanjo Ortuño

06

COMUNICACIÓ I DIVULGACIÓ

Flora i Fauna del Montgó
- Mosques grosses (*Barlia robertiana*)
- Porc senglar (*Sus scrofa*)

07

MANTENIMENT I CONSERVACIÓ

Resum dels treballs de l'Equip de manteniment del Parc Natural.

08

EDUCACIÓ AMBIENTAL

- Visites escolars al parc natural del Montgó.
- Campanyes del primer trimestre.
- Nous horaris d'atenció al centre d'interpretació.

09

NOTICIES

- Primers fruits de la campanya de informació a usuaris de bicicletes.
- Detectada una plaga d'arna en l'emboixar del Montgó
- Nou conveni de col·laboració entre conselleria i FUNDEM.

El jaciment arqueològic de la Plana Justa. Joaquim Bolufer Marqués. Museu de Xàbia

Com és ben sabut, a més de la gran riquesa i diversitat botànica, faunística i paisatgística del parc natural del Montgó, allò que fa singular aquest enorme molló calcari, són les nombroses evidències de poblament que s'hi han trobat des dels reculats temps paleolítics fins als temps actuals.

Potser, entre tots aquells períodes històrics coneguts i documentats al massís del Montgó, hi ha un especialment important per la quantitat i la rellevància de les evidències que coneixem, es tracta del període protohistòric. Entre els segles VII/VI i els segles II/I abans nostra era, al Montgó s'hi assentaren grups humans que bastiren els poblats de l'Alt de Benimaquia, la Plana Justa, el Coll de Pous i les primeres ocupacions de la Penya de l'Àguila.

Dels quatre, el poblat de la Plana Justa, situat al terme de Xàbia va ser el darrer en ser localitzat, ara fa uns divuit anys. El jaciment ocupa una àmplia vessant orientada cap al sud-

est, baix del cap gros del Montgó, entre els 220 i els 280 metres d'alçada s.n.m. aproximadament. S'assenta sobre un sòl dominat pel rocam calcari del cretàci superior, amb sectors on es superposen capes argilenques en gran part trastocades per l'abancament i els treballs agrícoles de les darreries del segle XIX i les primeres dècades del XX.

A la tardor de l'any 2006 es va realitzar una campanya d'excavacions arqueològiques promoguda pel Museu de Xàbia. Varem realitzar set sondatges en diversos àmbits del jaciment – que afectaren un total de 115 m² - que permeteren avaluar l'assentament d'època ibèrica, i documentar una posterior i poc important ocupació d'època andalusina. L'excavació va mostrar les enormes alteracions provocades al jaciment per les transformacions agrícoles adés esmentades; és per això que són ben poques les estructures antigues aparegudes, només les restes de paraments de quatre murets, que foren reaprofitats per a l'abancament, i un possible mur de contenció, d'orientació N-S. Tots aquests murs apareixen sempre recolzats directament sobre la roca natural, i mostren la mateixa tècnica constructiva, amb paraments formats per pedres calcàries de tamany mitjà, rectangulars i estretes, amb d'altres més petites, que foren travades amb terra; murs que correspondrien als habitacles de planta quadrangular del poblat. Les restes ceràmiques mostren un panorama amb dos grans grups cronològics: les importacions fenícies i imitacions d'aquestes produccions, amb alguns fragments de ceràmica feta a mà, i per altra banda tenim un grup de ceràmica de pastes més depurades i coccions més bones, a més de la ceràmica grisa, que correspondrien a produccions dels finals del segle VI i tot el segle V a les quals podem associar les importacions de vernís negre grec. Material que ens permeten datar els moments inicials del jaciment durant la segona meitat del segle VII a.n.e, mentre que l'abandonament o destrucció de l'assentament ibèric es situaria cap als finals del segle V o principis del IV a.n.

L'ocupació d'època andalusina es situaria cronològicament entre finals del segle X i/o primera meitat del segle XI. La seua ubicació, en un àrea muntanyenca i marginal, fan pensar en una activitat probablement vinculada al pastoreig, tal com sembla quedar reflectit en el conjunt formal documentat, on abunden els recipients per a líquids.

LA MUNTANYA DELS CENT BARRANCS (I) El Camí Colònies

Des del punt de vista geològic el Montgó és un "horst", es a dir un bloc de roca trencat per dos falles paral·leles i elevat de les planícies que l'envolten per les forces tectòniques actuant entre Àfrica i Europa.

L'acció erosiva constant dels elements al llarg de mil·lennis, especialment de l'aigua, ha anat cisellant multitud de barrancs que envolten i donen personalitat a la muntanya.

Des del Parc Natural del Montgó, hem realitzat un treball de recerca per tal de recuperar els topònims dels barrancs del Montgó, consultant cartografia antiga, llibres de topònims, i amb la col·laboració de Juanjo Ortuño responsable de l'arxiu cartogràfic d'urbanisme de l'Ajuntament de Dénia i Ximo Bolufer del museu Soler Blasco de Xàbia. Hem pogut replegar els noms de quasi 100 barrancs - 94 en total - que volem donar a conèixer des d'estes pàgines. Per raons d'espai, anirem publicant-los per parts.

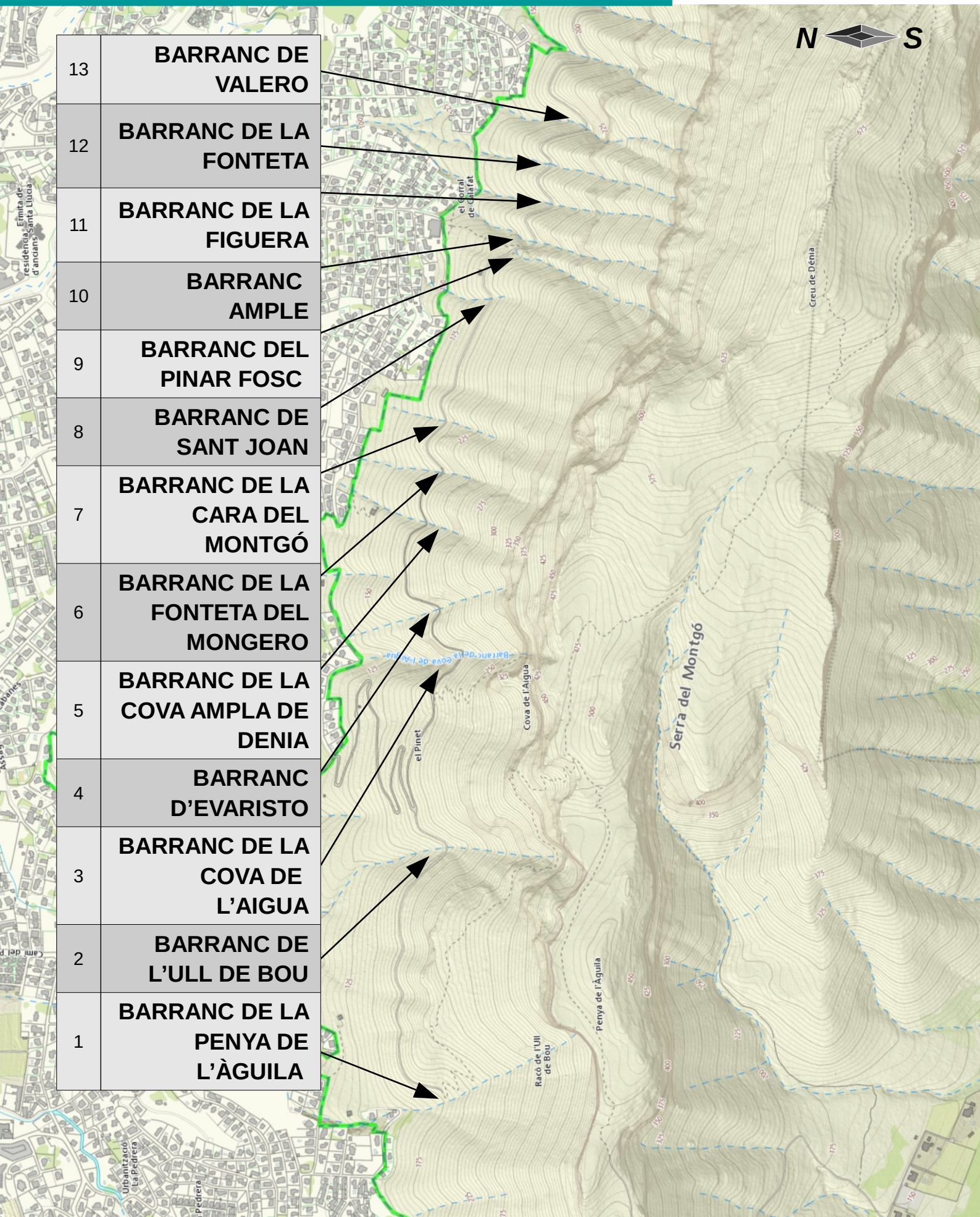
Comencem aprofitant el nomenat "Camí de les Colònies" de Dénia, un camí de principis del S. XX que connectava la colònia agrícola des de Dénia fins les Planes, solcat per nombrosos barrancs de la vessant nord del Montgó, que li donen al camí la seua característica forma serpejant.

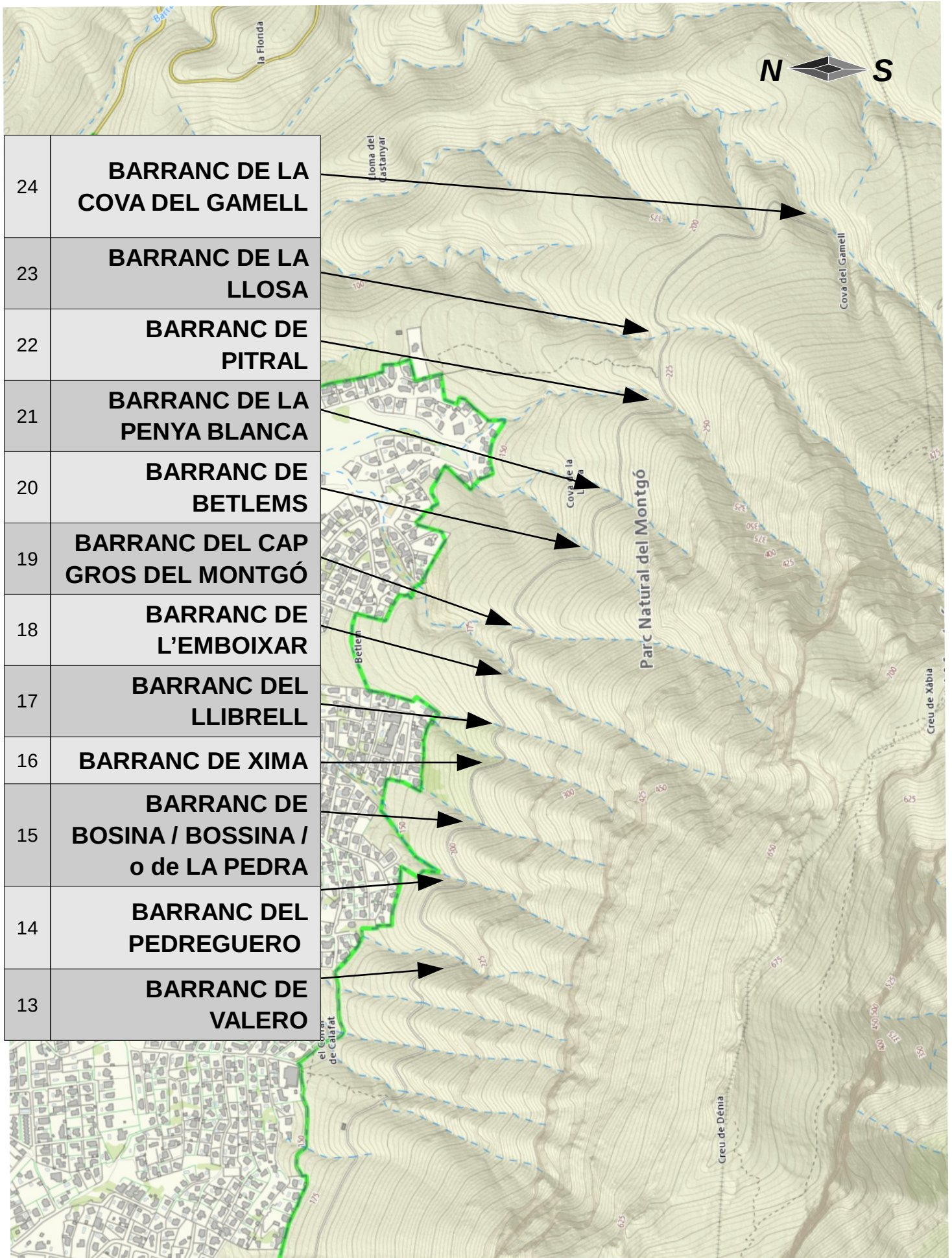
En les tables i els mapes de les pàgines següents venen replegats els noms dels barrancs, començant de oest cap a est amb una numeració i una fletxa per tal de localitzar-los en el mapa en el punt on tallen el camí Colònies.

Imatge de *Google Maps* on s'observen els barrancs de la cara Nord i el Camí Colònies

COL.LABORACIÓ

FLORA I FAUNA DEL MONTGÓ

Seguim donant xicotetes pinzellades de biodiversitat que il·lustren el patrimoni natural d'este espai protegit. Esta vegada amb dos espècies espectaculars per diferents raons: una planta com a representant de les orquídiades, família molt popular però poc coneguda a la muntanya mediterrània; i un mamífer que per la seua grandària, costums i proliferació va adquirint cada vegada més protagonisme en el nostre ecosistema.

- **Mosques grosses** (*Barlia robertiana*): Sí, en el Montgó tenim orquídiades, i algunes tan grans com esta espècie que pot superar els 60 cm. d'altura. Adorna praderies mediterrànies, camps de conreu abandonats i vores de camins. Per la seua grandària i bellesa, podria formar part perfectament de les flors que decoren els nostres jardins i cases, igual que els seus parents tropicals que trobem a qualsevol floristeria. Després de les pluges de tardor, forma una roseta basal de grans fulles, i floreix entre gener i abril. Passa els mesos més secs i calorosos refugiada a terra mitjançant dos tubercles amb forma de testicles (órjis en grec) d'on deriva el nom de orquídia.

- **Porc Senglar** (*Sus scrofa*) De la major orquídia ... al major animal que podem trobar en el Montgó. És el parent salvatge del nostre apreciat porc domèstic. Podríem afirmar que ha tornat per quedar-se. Aquest mamífer va arribar a desaparèixer del Montgó, i fins i tot de la Comunitat Valenciana, com a conseqüència de la degradació dels ecosistemes, per l'aprofitament agrícola i ramader dels darrers segles. El canvi del model socioeconòmic a partir dels anys 50 del segle XX i el conseqüent abandonament de l'explotació de muntanyes i cultius, afavoreix l'expansió d'esta espècie, que troba en el matoll mediterrani el refugi perfecte, i a les zones agrícoles i periurbanes aliment abundant. Omnívor de costums nocturns, les femelles amb les seues cries i mascles joves formen ramats de vegades molt nombrosos, mentre que els mascles adults, alguns de més de 100 kg., solen ser solitaris.

Per la seua abundància, el perill que suposa en accidents de trànsit i els danys que produeix a cultius, és també una apreciada espècie cinegètica, ja que l'ésser humà és el seu únic depredador en esta zona.

MANTENIMENT I CONSERVACIÓ

ERADICACIÓ DE FLORA INVASORA

Una de les tasques que s'han fet ordinàries és la d'eliminar flora exòtica invasora. L'elevada capacitat de colonització d'espècies com *Alisantus altissima*, *Senecio angulatus*, o *Penisetum sp.* Obliguen a destinar cada vegada més temps i recursos a lluitar contra esta amenaça.

TREBALLS DE MILLORA DE LA SENDA DE LA COVA TALLADA

La brigada de manteniment està treballant per tal de millorar la seguretat d'algunes zones de la senda d'accés a la Cova Tallada, de cara a la propera temporada turística on sol incrementar-se molt el nombre de visitants a eixe espai.

TRACTAMENTS SILVÍCOLES EN DIFERENTS ZONES DEL MONTGÓ.

S'ha fet una poda en altura d'alguns dels pins que creixen aïllats a a la zona alta de la muntanya amb la intenció de protegir-los front a possibles incendis futurs, i donar-los port arbori.

Així mateix, en les pinedes de Coll de Pous s'han dut a terme una sèrie d'actuacions de poda i aclareix d'exemplars de pins malalts o dèbils, amb l'objectiu de millorar la salut vegetal de la massa forestal.

RESTAURACIÓ DE SENYALS

S'han restaurat una serie de senyals que hi estaven deteriorades en diferents zones del Parc.

La del mirador del Cap ha sigut pagada per l'Ajuntament de Xàbia.

VISITES ESCOLARS AL PARC NATURAL DEL MONTGÓ.

De gener a març han visitat el Parc Natural gaudint de diferents activitats i visites un total de 620 alumnes de infantil, primària, secundària i Batxillerat.

L'educació Ambiental basada en la interpretació del ric patrimoni natural i històric del Montgó, ens permet no sols transmetre coneixements i apropar els valors de la natura als menuts, sinó que és una ferramenta fonamental de conscienciació ambiental i de transformació positiva de la societat, a més a més dels beneficis que comporten, a nivell de millora de l'estat físic i psicològic, les visites en contacte directe amb la natura.

Des d'estes línies fem una crida a aprofitar al màxim el servei de educació ambiental que oferim de manera gratuïta des dels Parcs Naturals de la Comunitat Valenciana.

CAMPANYES DEL PRIMER TRIMESTRE.

Les diferents campanyes que s'han dut a terme en el trimestre han sigut les següents.

- Gener: Dia de l'Arbre amb dos activitats de visita a l'olivera mil·lenària de Jesús Pobre i de sembra de bellotes en la Plana de Justa. Participaren 56 persones.
- Febrer: Jocs Infantils als jardins del Centre d'Interpretació. Participaren 20 xiquets.
- Març: Celebrarem el dia de la Dona amb una excursió inspirada en Maria Ibars, poetessa de Dénia en la que participaren 15 persones.

NOUS HORARIS D'ATENCIÓ AL CENTRE D'INTERPRETACIÓ

Des de gener d'enguany el Centre d'Interpretació del Parc Natural, situat als jardins municipals del Bosc de Diana en Dénia, amplia la atenció a les visites en obrir al públic tots els dissabtes. Les activitats organitzades de cap de setmana es programaran preferentment el dos darrers diumenges de cada mes.

PRIMERS FRUITS POSSITIUS DE LA CAMPANYA DE INFORMACIÓ A USUARIS DE BICICLETES EN EL PARC NATURAL

Després de la campanya d'informació dirigida a usuaris de bicicletes que transitaven per sendes del Parc, i que començaven a produir danys als ecosistemes i al patrimoni. Es van fer una sèrie d'actuacions per part de agents mediambientals i de la policia local de Dénia, en alguns dels punts més conflictius.

Arran d'açò el col·lectiu de usuaris de BTT van demanar reunió amb la direcció del Parc. Mitjançant l'alcalde de Dénia es va fer una reunió amb representant de turisme de Dénia, de les tendes i clubs de BTT, que va apropar les postures de les diferents parts amb la proposta d'estudi d'una possible ruta autoritzable a BTT entre Denia i Xàbia per la zona del Greco-Molins. Es va anomenar un representant del col·lectiu per assistir a la Comissió d'Ús Públic, i els representants de la BTT proposaren la possibilitat de fer un acte de restauració d'algun dels punts degradats pel pas de bicicletes en la zona de Galeretes.

DETECTADA UNA PLAGA D'ARNA EN L'EMBOIXAR DEL MONTGÓ.

L'equip del Parc Natural ha detectat la presència de *Cydalima perspectalis*, una perillosa espècie exòtica invasora d'arna que està afectant molt negativament a poblacions de boix (*Buxus sempervirens*) en diversos països europeus, i que ha aplegat a la població relictiva de boix que creix en alguns indrets del cim del Montgó. S'ha notificat al servei de sanitat forestal i gestió de plagues de la Conselleria de Medi Ambient, i s'estan prenent les mesures adequades per tal de tractar de contenir i eliminar en la mesura del possible, aquest perillós insecte. En la foto una larva en la primera fase.

NOU CONVENI DE COL·LABORACIÓ ENTRE CONSELLERIA I FUNDEM

La Conselleria d'Agricultura, Medi Ambient, Canvi Climàtic i Desenvolupament Rural i la Fundació Enrique Montoliu (FUNDEM) han signat un conveni de col·laboració amb el qual, entre d'altres punts, acorda que el Jardí Mediterrani de l'Albarda, propietat de la fundació, pot ser emprat com a equipament educatiu per part del Parc Natural del Montgó. En les properes activitats l'equip d'educació ambiental del Parc inclourà visites a estos interessants jardins.

...i molt més:

Continuem obrint aquestes pàgines a qualsevol que vulga aportar la seua pedreta per a "entre tots, fer marge", de manera que puguen fer-nos arribar fotos, articles, correccions col·laboracions... en definitiva, que este butlletí siga un lloc de trobada entre el personal que treballa al Parc i els visitants, propietaris, veïns ... etc.

Per tal de fer-nos arribar el que vos agradaria que publicarem en estes pàgines trimestrals, podeu enviar per correu electrònic a l'adreça electrònica de:

[*parque_montgo@gva.es*](mailto:parque_montgo@gva.es)

I si volen participar de les nostres activitats organitzades, i conèixer un poc més el "vell Montgó", visiteu la nostra pàgina web:

[**http://www.parquesnaturales.gva.es/ca/web/pn-el-montgo**](http://www.parquesnaturales.gva.es/ca/web/pn-el-montgo)

Redacció: Equip Tècnic de la Unitat de Gestió del Parc Natural del Montgó i de la Marjal de Pego-Oliva

Generalitat Valenciana

Conselleria d'Agricultura, Medi Ambient, Canvi Climàtic i Desenvolupament Rural

Camí de Sant Joan nº1. Finca del Bosc de Diana.

C.P.:03700. Dénia. Alicante.

Telf.: 966 467 155 / 679 196 461 / 679 195 227

e-mail: parque_montgo@gva.es / parque_pegooliva@gva.es

web: <http://parquesnaturales.gva.es>

**GENERALITAT
VALENCIANA**

parc natural
del montgó

